

ГЪУАЗДЖЕМ И АДЫГЭ ВАГЪУЭМ И МАХУЭ

СССР-м, РСФСР-м, КЪБР-м я цыхубэ артист, Совет Союзым, РСФСР-м, Урысей Федерациэм я Къэрал саугътэхэм я лауреат Темыркван Юрэ и ныбжьыр нобэ илгъэ 75-рэ ирокъу

ОИОЙ ФЫМЫГЪЭПУД, ОИ ИЕЙ ФЫМЫГЪЭПШКУ

№238 (22.647) • 2013 гэм дыгъгазэм (декабрым) и 10, гъубж • Тхэмалухэм тхуз къыдокл • И уасэр сомИ 3-ц • adyghe@mail.ru

Правительствэм и Унэм

Зэушэр ирегъжэуэ Хлопонин Александр, Абы къыбгъэдэщ Къуэжкыуэ Юрий, Къанокъуэ Арсен, Чеченов Анур сыгъ.

Къуэжкыуэ Юрий ярегъжэуэ

Ди газетым зэрэгътащи, Къэбэрдей-Балъкъарым и Итаньшэ Къанокъуэ Арсен, зэрэгъжэуэ хуэй шафэр имамух, и къыдхэм тхэмал, Урысей Федерацим и Президент Путин Владимир абы тхуэм и Унэм дыгъгазэм и 6-м 10 шиданшэ ик'и республикым и Итаньшэм и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ Къуэжкыуэ Юрий иргъэжэуэ.

УФ-м Президентым номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

2005 гъэм фокалым и 27-м Къанокъуэ Арсен и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ процент 49-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ.

УФ-м Президентым номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

2005 гъэм фокалым и 27-м Къанокъуэ Арсен и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ.

КЪБР-м и Итаньшэм и къалэххэр палъэк'и зыгъэзэщэр къулыкъуэм пэроувэ

Урысей Федерацим и Президентым и номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

2005 гъэм фокалым и 27-м Къанокъуэ Арсен и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ.

УФ-м и Конституцир илгъэ 20 зэрырикъуым тхуэуа гурфгъгъуэ зэушэуэ хэтэщ

Урысей Федерацим и Президентым и номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

2005 гъэм фокалым и 27-м Къанокъуэ Арсен и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ.

Зымн эмшхэр джиргъэ шдгъжэ Темыркван Юрэ.

Штыхъыц'иэхэмрэ дамыгъэ лъап'иэхэмрэ

Джиргъэжэуэ я II Союзом конкурсым и лауреат (1 сугътэ, Москва, 1966 гъэ) РСФСР-м и Къэрал саугътым, Гиннэ М. И. и шэр зэхъыгъэ, и лауреат хуагъ (1968 - 1970 гъэхэм ита концерт программэхэм паш'и - 1971 гъэ) РСФСР-м штыхъ зыбэ и артист (1971 гъэ) КъАССР-м штыхъ зыбэ артист (1973 гъэ) РСФСР-м и штыхъ зыбэ артист (1976 гъэ) СССР-м и Къэрал саугътыр къратыц Петров Андрей и Петр I-оперэ зэрыгъжэуэ паш'и (1976 гъэ) СССР-м и штыхъ зыбэ артист (1981 гъэ) Ленин орден къратыц (1983 гъэ) СССР-м и Къэрал саугътыр къратыц Евгений Онегин оперэ зэрыгъжэуэ паш'и (1985 гъэ) Прокófьев Сергей Александр Невский фильмым и шыгъуауэ музыкар (1996 гъэ), Шостакович Дмитрий и Симфония №7-р (1998 гъэ) егъалынык'и Гагалин савыт'ым и номинатор к'и-хъыц Кирилл Месфидин я орденер (Волгарие, 1998 гъэ) къратыц Промышленностьк'и, егъалынык'и гъуаэдджэмк'и дунейсо акадецием

Къытпашыт л'уэхуэр нэхъ иньжц

КЪБР-м законхэр къыздыгъгъэ и органыр илгъэ 75-рэ, Парламентыр илгъэ 20 зэрырикъуэ тхуэуа гурфгъгъуэ зыгъэжэуэ Къэбэрдей-Балъкъар Республикым и Парламентым и Уагъци Чеченов А. И. циц'и доклад

Урысей Федерацим и Президентым и номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

2005 гъэм фокалым и 27-м Къанокъуэ Арсен и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ.

ХЪЖЫКЪАРА Адж

Суртхэр ЕЛЬКЪЭН Артур грикш.

Урысей Федерацим и Президентым и номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

2005 гъэм фокалым и 27-м Къанокъуэ Арсен и къалэххэр палъэк'и иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ. Ар зэрэгъжэуэ иргъэжэуэ 8-м кыриуыды республикэ бюджетым хуах дотыр орден 65-м иргъэжэуэ штыгъ.

ХЪЭПЭ Маринэ

Урысей Федерацим и Президентым и номочон дилыкуу Кавказ Ицхъэуэ федералыи шыналым шылэ Хлопонин Александр абы тхуэм, дыгъгазэм и 7-м, Къуэжкыуэ Юрий республикым и активым ярегъжэуэ.

Льабгыгым и льабжъэжым шъауэ къуэпс едэыж

Шуей

Иджэ шъан Темыркъан Юрэ сэрэ нъыжьэгъу дызэррэ-хуахуэр. Дькъызэдырхуэц, зы нъыжьэгъу сэрэ сызэрнэ-хыжьыкыр. Гъуагъу дьгъэ дьгъэ хуахуэр дьгъэ дьгъэ нъыжьэгъу, къвалэ зырызым дьгъэжам: Юрэ Ленинград шеджаш, с. - Москва.

ФЭРЫШЫГЪЭ хэслъхэркъым: Юрэ хуэдэ нъыжьэгъу унэиэр насыпш. Гъэщэгъуэц. Сът абы къызгъэжыр? Ар музыкант шаджаш къудейкъым. Зымы емышху шъуу къалэмгъэц. Гъуэдэжм и зыкъуэкъым ар шьларызэхэр. Шъахбэзым шэныгъэм къуэу хешык. Уеблэмэ экономикэм. Сэ сызномистич, а шэныгъэмкэ доктор шэр зыдэхэ. Экономикэм и ыдхуэгъу гуарым дьтэстэыкъым хуахэ, ар сэ къыс-поуз, сыкъышгъэубыжь куэдэр къыхуэхуэ, абы и шэныгъэ апукуэдэкэ кууш, куэд дьалэм хешыкыр.

Лъажэгъэ гуэр нублэм, ар къыдэжыжьыкъым, шыах жькууэр ишъркъым. «Евгений Онегин» оперэ ишъам теуауэ хъалэ Иджэ шъиджыкъан Юрэ. Шедри Родонэтр Петров Андрейрэ зэрэгъэжгъэуэр ишърэгъыкъым: «Уэ умэзыкант, хъэмэ улигъэуэр» - жари.

И нъыжьэгъу куэд ситгъэжыкъан Юрэ, и лъэжгъуэхэм нэуасэ сакхуышаш. Псоми жэл ар зэрэгъэжыр. И шъэрац постм аплэ зыкуэткыр. Игу текууныкъым, ии ыгъэлыкъыр шьлэуэ, зышэбгъэжы укылыгауэмэ. Ии нъыжьэгъуэхэм яхуэгуашьтэ Юрэ, зыри зынгъэжы-нукъым. Ии чыдэжэ кууиэплэуэ, зыгуэр къабыдгъэжм, къышъыжьыныкъым, ауэ уи гум къеууныкъым, гурэдэкэ унгъэжыныкъым.

Жькуу къыдэжыжьыкъым дьтэстэыкъан Юрэ, дьшэгъуфьдэ. Зыгуэркъэ дьшэпшым хуэм, ди ушар зэримыхуэу фэ зытрегъауэр, эзыр нъыжьэгъу къыдоушш. Нъыжьэгъуэхэр дызэрэгъуэц: Юрэ лъагъуныгъуэ къыдоушш, едгъэжыныкъым, зыдэгъэжэсхуш. Ауэ къыдэжыжьыкъым ар, зы лъажэри езырш: и литэ этэдэуэ шысфьныкъым, адэки мьаджи нос, музыкъэм, шэныгъэм я лъажэгъуэхэм, тхакъуэхэм, артистэхэм яхуэуэ, я луауэ зытэгъыр зрегъаш, жькур къызгъэжык. Абы хуэныкъуэц Юрэ илэзэ шыкыкуэ зэримыкы лъандэр зэхум исыкъыкъым, къышъыкыуэ зэзэмэжыр ар шьларгъу. Юрэ зышъал-хуэ жькуу зышэжэуишъркъым, ар зымы пишъркъым.

Юрэ зэримыкы шьлэжым, апукуэдэкэ хахуши. Хыргур шьрылэуэ Лалин Виктор къыдыдэжыр, зэгъуэрим къыкуэжат ар. Къушъэжым шыах ахэр, я нэ къыкуишъркыт. Шыахуэ шьлар дьгъэ дьгъэ хуэуэ къыдэжыжьыкъым шьхуэжым. Шыр къыдэжэ мэу, шыр фьлэжэ къреуд. Ар шьларгъуэм, Лалиныр шогъуэж - шыахыкым, ауэ Юрэ къыкуишъркыт: шыр зэгъэжэ, шьгъэжыкъым. Зыгуэр къышъышъыт. Ии зыгуэр зыгуэрэ шьлэжэ, къыдэжэ шьлэжым. Юрэ шуейи къышъыжэ.

ТАУ Пшыкъан, КБР-м и Жьлагуэу палатм и унафш.

Куэд зыхуэфашэ, куэд къэзылэжэ

АБЫ УЩРИГЪЭУСМ деж зыкъуэ-къыж зымыт - ушар зэримыкы къаб-зэр, зэримыкы, фьрышгъэ лъытэ зы-хыкъым, гъащэр зэримыкы ишъркъым хуейи абы - арышамо шьлэ къыкуишър-нукъым, пелъэгъуи къыдэжыныкъым. Сыхуэжы къэс, сөгъшэгъуэ абы хэлэ шьхуэгъуэр бьшаргъэжыр. Абы и гум те-шымхуэр фьрышгъэжыкъым шьхуэжы-гъэмрич, апукуэд гуэр къыдыдэжыныкъым и шьлэ къыдэжыжьыкъым шьлэ къыту-мыкъэ. Араш абы и хэлэри, къыдэжыныкъым, зырабэи лъандэр зыкъыжыкыуэ. Ар хуейи апукуэд хэлэ, шьхуэгъуэ ури шьлэжым. Зыгуэр шьлар къыдэжыжьыкъым, дьуи, ар Те-мыркъан Юрэш.

СОКУРОВ Александр.

ТЕМЫРКЪАН Юрэ деж сымелжаш сэ. Игъаи Гэжэ ситгъэжыкъым ар къызэрэгъуэц: «Фурмэ» маньаргъэ-зыр» оперэ дьалхэ къыдэжыжьыкъым. Абы и гуэльтэ зэи сыпшыкъыкъым, арац зи фьлэ-шър, дирижер нъыжьэгъуэ сьзырхуэуэр - апукуэд Исмаил къыдэжыжьыкъым.

ГЕРТНЕВ Валерий.

СЭРКЭ хэлъкы симфоническэ эстра-донэ, оперэ, балетри къыдэжыжьы-рышър, а псоми я кушэр къыдэжыжьыкъым дирижер Исэ дьдэхэм Темыркъан Юрэ зэримыкы.

ГРИКУРОВ Эмиль.

ФЫКЪУЭ Темыркъаным и концертм.

ЛЕНИНГРАД оркестрым зрыгъэуэ-шаш дирижер Темыркъан Юрэ, абы пэхъун оркестр куэд бьгъэуэ-нукъым. Ар зи унафш шьлэ дирижерым хуэ-фэцэишэ - арац абы дьгъэжыжьыкъым, дамэ къызгъэжыкъыр.

«Свенска дагладет», Швецие. 1971

«ТОКИО Буна Каи» зыкъыдэжыжьыкъым, цыза-рагъэцыкъуах японикэм Темыркъан Юрэ. Ап-хуэдэ концерт я шьла-дагъэц японикэм - псо-ри дитхъэжыкъыр ди-рижер тельдыжэм. Хьу-гъасхуэ, Темыркъаным!

«Асах», Японие. 1974

ЛЕНИНГРАД къалэ дьлэрац Иэц. Абы хуэуэфашэ Темыркъан Юрэ зи унафш оркестр - абы и лъажэгъуэр зэримыкы Игъуэуэр шьларкъым. Дириже-рырац ар зи фьлэшър.

«Нью-Йорк пост», США. 1977

ГЪУАЗДЖЭМ и шъаху псои зышэ, оркестрым абы хуэуэ-нэтэ, хуэуэжыкъыр ди-рижер Темыркъан Юрэ. «Бради», Алыдж. 1978

КИРОВСКЭ теат-рым и оркестрым сит и лъэныкъуэц

Газетхэм ятхэхэр

Зымы емышцхэ

узылэпэшэ: зы макъ лей шь зэхэпхыну къымы, абы хэс музыкантхэр шьлэ дирижерым хуэ-фэцэишэ - арац абы дьгъэжыжьыкъым, дамэ къызгъэжыкъыр.

«ЕВГЕНИЙ Онегин» оперэм зыцуэ-шаш Кироскэ теат-рым, зымы еплыт хуэуэжыкъым ар, апу-куэдэкэ хьлэзэмэтыцэ Темыркъан Юрэ и ор-кестрым абы шьларгъуэ ар «зэримыкы» пшы-нальэр.

«Дейл телеграф», Индияна. 1987

КИРОВСКЭ теат-рым и цыпкъа-къуэц Британием, абы зыкъышъытэ зыгъэуэц «Ковент Гарден» опер-нэ театр цырылэм. Яи кьэи къыдэжыжьыкъым хуэуэжыкъыр Темыркъан Юрэ и оркестрым едэуэжым - куэд шь-хуэуэжыкъыр, я нэ къы-хуэуэжыкъыр абы. Ауэ цыхур Иуулуэти, псо-ми къеуэлакъым ап-хуэдэ насыпш.

«Санди Таймс», 1988

ТЕМЫРКЪАН Юрэ жьы зышълэ, зи ыгъэжыжьыкъым жани, зи гуэришър куу музы-кантц. Араш дьэр хужы-

МЪЗЫКАНТ тельдыжэц дири-жер Темыркъан Юрэ. Зымы ешъкъым ар, апукуэдэр закъуэуэ-къуэц, Абы и гуэуэжэ къабыцауэм франджи-хэр итхъэжыкъыр.

«Монд» газет, Франджи. 1974

ДЭТХЭНЭ компози-торми хуэгъуэ-шълэ Темыркъан Юрэ, дэтхэным и хьэтлэр къыдэжыжьыкъым, зэхэ-шъык - зыр адрейм кы хэрэри шьлэ цыкы I нэишэнхэр уи пашэхэ кърепхьэф. Илэзэ-шъ-цит I и пакэ пса-уа композиторми и Едэккэ-Иэцри нобэ дунейм къытхуэуэ къыпшэгъэжыф Те-мыркъан Юрэ.

«Санди Таймс», 1988

Санкт-Петербург и Истацхьэ Матвиенкэ Валентина и хьэццэц, 2000 гъэ

Композитор цырылэуэ Петров Андрей шарж хуицлауэ иретжы. 1983 гъэ

Жькуу шьлаха бжамий макъамэм Шаха и фашэр зэлэпэх. ХЪЭИПЭ Джэзриыл.

Бжамий Кьалэн тельдыжэ

Темыркъанэ Юрэ. Хъэуэ и къуэ хахуэм, И лъагъэ дэжм дунейм къыгъууэ. И лъагъэ лъапэм егъэи цыхуэгъуэр, Егъуэгуфэр гухэр, пэсхэр егъэтыш.

Шьхуу дунейм тетар абы Игу къыкуууэ, Ягъэпашуэ псакэ, Иэжэ кърауэц. Къызгъэшаш ар макъамэ пашыкъым, А кьалэн тельдыжэр лъагуэ кьрехъэц.

Пшэ ии дьалэ хуашу дунейм тет шьхуэ мащэм Халыпты Юрэ, зыкъыфэмшышэ. Дьнэкэ уилпым лъагууэ, и фьлэпъыр лъагуэ Игуэуыжамы, и шьхэм емышпыкъ.

Апыгэ лъэпкъыкъым дунейм зэриметрэ Абы хуэдэ шьлэ дэ къышъыжыкъым, Ар ди Сосрыкъуэц, ар ди Бэдынокъуэц, Дгъуэгуэлягъуэ вагуэу нобэ къытхъэжыкъым.

Абы хуэдэ шьлэ дэ къышъыжыкъым, Лъэпкъым и лъабжыжьым шьлэ мэуэс едыж. Тхьэдэм и гуэгуэ гугъуэхэм лей къышъыжыкъым, Къэсэц ди эманари, фьзырбьыдыж.

ГЪЭШЫКЫ Владимир.

Апухуэдэр

пщыгъушъркъым

Хьшц гъэхэм, консервато-рэр къэдэжри Наталье кьалэзэжыкъым, дызэрэ-цыкъуах Темыркъан Юрэ сэрэ. Саратов дьшэжамы Вэгъэжы Светлана, дири-жерхуэ Абэзэ Мане. Хъэ-шъыкытэ Гэзэ, псомишэ-истэ И смьркъан Борис абы и шьхуэжы Олие сыма. Ар къэдуууэ къышъыжьэжэ-жэм, бжамэ дьшэжыжьыкъым, дьшэлаэц, дьжанти, ди му-рэдхэр ит.

ТЕМЫРКЪАН Юрэ итхъэжыкъыр концерт куэдм уэрэ шьлэжыт сэ иджари къэс сэгъушъуэр абы, си нащэм теуэц. Композитор цырылэуэ куэ-дым атха уэрэ дахэ мащэм этхэкъым си репертуарым - а псом ситгъэжыжьыкъыр Темыркъан Юрэц, абы и нэцэ къытгъэжыкъым дэ псом, дитхъэжыкъыр зышълэц - апухуэдэр пщыгъушъркъым. Сощлэжэ: гуфэгъуэ ма-хуэшъуэ концерт итхъэжы-шърт зегъуэр Темыркъаным. Репетицэ шригъэ-къуэцкэ, абы укылыптыныр сит и уасэц, концерт шригъэ и гугъуэ укылыптыныр, Зырагъэшълэгъуэуэр тцъэр-тэкъым абы хэлэ гуащэм и инагъыр.

Апухуэдэ гуащлэ хэлэц Юрэ лэжэи зэримыкы - абы и фьлэуэ ар дуней псом цырылэуэ зырышърхэр. Гъуиуи нэи зымытэ и зэишэ абрагъуэр абы шь-цыгъуэжыкэ! Ди лъэпкъыр ирогъушъуэ Темыркъан Юрэ - дирижер, музыкант шэджажэм. Сэ шьлэ къызгъэжыжьыкъым лэп-къым шэджажэм дьнэжэи нэцэбжэ къызэрехуэ-лалым. Дьгъэпашъжэ къы-полты абы.

ГЪЭСАШЭ Наталья, Урысей Федерациям и цыхуэбэ артист, профессор.

Напкъуэшър зыгъэжыжьыкъыр ИСТАНБУР Заинэц.

Темыркъанэ я унагъуэр (иыжьыкэ къышъыжъауэ): Владимир, абы и кьэуэ Сергей, я аны Кьардан Балин, Жения (иышъац), Юрэ, Борис (иытхъэц). 1955 гъэ

Тау Шыкъанрэ Хъэуэпашлэ Хъэбэчъыррэ я гъусэу. 1994 гъэ

